

Sygn. akt I ACa 226/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Jolanta Grzegorzczak (spr.)
	Sędziowie:	SA Wiesława Kuberska SA Anna Beniak
	Protokolant:	sekr. sądowy P. T.

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2015 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **Syndyka masy upadłości (...).V. z siedzibą w A., Królestwo Niderlandów**

przeciwko **J. W.**

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 27 maja 2013 r. sygn. akt X GC 955/12

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

I ACa 226/14

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym w postępowaniu upominawczym z dnia 28 września 2012 roku powód (...) z siedzibą w A. (Królestwo Niderlandów) wniósł o zasądzenie od pozwanego J. W. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w O. kwoty 94.148,16 euro z ustawowymi odsetkami, różnicując daty odsetek od poszczególnych kwot składających się na dochodzone roszczenie, wyszczególnionych dokładnie w pozwie.

W dniu 4 grudnia 2012 roku nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym Sąd Okręgowy w Łodzi orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

W dniu 21 grudnia 2012 roku pozwany złożył sprzeciw od nakazu zapłaty. Wniósł o oddalenie powództwa w całości, a także o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania. W uzasadnieniu sprzeciwu pozwany

zakwestionował istnienie długu. Zdaniem pozwanego, powód nie wykazał, aby pozwany kupił od niego i odebrał towar o wartości 94.148,16 euro, za który nie zapłacił. Pozwany podniósł, że powód powinien wykazać powyższe okoliczności dokumentami i innymi dowodami.

Wyrokiem z dnia 27 maja 2013r., po rozpoznaniu sprawy na skutek wniesionego sprzeciwu Sąd Okręgowy zasądził od strony pozwanej na rzecz powodowej spółki kwotę 78.500,52 Euro z ustawowymi odsetkami od wyszczególnionych kwot, oddalił powództwo w pozostałej części oraz zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 20.984 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

(wyrok k. 903-904)

Wyrok ten zaskarżyła apelacją każda ze stron.

Strona powodowa, zaskarżyła wyrok w części oddalającej powództwo o kwotę 14.371,10 EURO (pkt 2 wyroku), zarzucając naruszenie art. 544 k.c. w zw. z art. 535 k.c., art. 233 k.p.c. i art. 231 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. w zw. z art. 3 i 210 §2 k.p.c. Zarzuty te strona apelująca rozwinęła i uzasadniła w uzasadnieniu swej apelacji.

W konkluzji strona powodowa wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki dalszej kwoty 14.371,10 EURO wraz z ustawowymi odsetkami zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz strony powodowej kosztów postępowania za obie instancje według norm przepisanych.

(apelacja strony powodowej k. 930-933)

Natomiast pozwany zaskarżył wyrok w części zasądzającej należność na rzecz strony powodowej (pkt 1) oraz orzekającej o kosztach procesu (pkt. 3). Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie art. 6 k.c. w zw. z art. 535 k.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c., wskazał, że Sąd Okręgowy poczynił istotne ustalenia, które są sprzeczne z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, opisując to szczegółowo w pkt 3 zarzutów. Także i ta strona apelująca rozwinęła i uzasadniła swe zarzuty w uzasadnieniu wniesionej przez siebie apelacji.

W konkluzji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 7.200 zł oraz 17 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

(apelacja pozwanego k. 917-923)

W przeddzień rozprawy apelacyjnej, tj. w dniu 18 sierpnia 2014r. pełnomocnik pozwanego nadesłał faksem pismo procesowe, w treści którego powiadomił, że według posiadanych przez niego informacji, Sąd holenderski w dniu 3.04.2013r. ogłosił upadłość likwidacyjną strony powodowej ze skutkiem od dnia 18.02.2013r. Do swego pisma załączył wyciąg z rejestru handlowego Izby gospodarczej (odpowiednika polskiego KRS) z dnia 12.08.2014r., na który się powołał, poświadczony za pomocą elektronicznego podpisu i podniósł, że dokument ten jest oficjalnym dowodem wpisu w holenderskim rejestrze handlowym. Przedstawił także tłumaczenie tego dokumentu dokonane przez tłumacza przysięgłego języka niderlandzkiego.

(faks pisma z 18.08.2014r. k. 979, pismo k. 987-988, wyciąg z holenderskiego rejestru handlowego k. 985 i k. 991, tłumaczenie k. 983-984 i k. 989-990).

Sąd Apelacyjny odroczył rozprawę w dniu 19 sierpnia 2014r. i wobec braku dokumentów, z których wynikałaby data wszczęcia postępowania upadłościowego wobec strony powodowej, braku informacji co do daty wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości strony powodowej oraz rodzaju orzeczonej upadłości, zobowiązał pełnomocników obydwu stron do przedstawienia w określonym terminie dowodów z dokumentów na okoliczność: a) kiedy zostało wszczęte postępowanie upadłościowe w Holandii wobec strony powodowej (wskazanie daty wszczęcia postępowania), b) w jakiej dacie zostało wydane postanowienie przez Sąd holenderski o ogłoszeniu upadłości strony

powodowej; c) jakiego rodzaju upadłość strony powodowej ogłosił Sąd holenderski, a zwłaszcza czy jest to upadłość likwidacyjna.

(protokół rozprawy apelacyjnej – k. 992).

W dniu 26 listopada 2014r. dotychczasowy pełnomocnik powodowej Spółki adwokat P. S. (1) nadesłał pełnomocnictwo udzielone jemu oraz adwokatowi J. S. przez syndyka masy upadłości powodowej Spółki w osobie W.J.P. J. 'a, do reprezentowania syndyka w przedmiotowej sprawie, wskazując, że zakres udzielonego pełnomocnictwa określa art. 91 k.p.c. oraz zawierające oświadczenie, że syndyk potwierdza wszystkie czynności dotychczas dokonane przez pełnomocników powodowej Spółki (k. 1003).

Nadto nadesłał wraz z tłumaczeniem przysięgłym postanowienie Sądu w Amsterdamie o ogłoszeniu upadłości powodowej Spółki, z treści którego wynika, że postępowanie upadłościowe wobec powodowej Spółki zostało wszczęte przez ten Sąd w dniu 15 lutego 2013r. a orzeczenie o ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej zostało wydane w dniu 28 lutego 2013r. Ogłaszając upadłość powodowej Spółki jednocześnie Sąd ten wyznaczył syndykiem masy upadłości pana W.J.P. J. 'a, prawnika z siedzibą w 1070 AM A., skr. poczt. (...).

(postanowienie Sądu w Amsterdamie k. 1004-1005, tłumaczenie k. 1006-1007)

Pełnomocnicy obydwu stron w pismach skierowanych do Sądu Apelacyjnego przyznali w/w okoliczności (pisma procesowe k. 1008 i k. 1010). W swym piśmie pełnomocnik syndyka stwierdził, że przedstawione orzeczenie Sądu holenderskiego nie precyzuje jakiego rodzaju upadłość ogłoszono wobec powodowej Spółki, a wobec braku uprawnienia po stronie pełnomocnika do określenia treści obcego prawa, wniósł o zwrócenie się przez Sąd Apelacyjny do Ministerstwa Sprawiedliwości celem „ustalenia prawnych konsekwencji ogłoszenia wobec strony „niewypłacalności” decyzją z dnia 28 lutego 2013r.” (k. 1008).

Sąd Apelacyjny załączył do przedmiotowej sprawy otrzymane z Ministerstwa Sprawiedliwości tłumaczenie z języka niderlandzkiego dokonane przez tłumacza przysięgłego języka niderlandzkiego dra P. S. (2) na polecenie Ministerstwa Sprawiedliwości dokumentu „Prawo upadłościowe – Niderlandy” nadesłanym w związku z zapytaniem Sądu Okręgowego w Warszawie XX Wydział Gospodarczy o udzielenie informacji o prawie holenderskim mającym zastosowanie w sprawie wszczętej przed tym Sądem z powództwa spółki prawa holenderskiego, co do której pełnomocnik poinformował, że Sąd w Utrechcie w dniu 2 lipca 2013r. ogłosił upadłość powodowej Spółki i jednocześnie powołał syndyka masy upadłości, a więc w sprawie, w której powstał identyczny problem jak w sprawie będącej obecnie przedmiotem rozpoznania przez Sąd Apelacyjny. W dokumencie tym (...) Instytut (...) w Holandii udzielił odpowiedzi na następujące pytania przedstawione przez Sąd Okręgowy w Warszawie:

- 1) J. są rodzaje postępowań upadłościowych w prawie holenderskim?
- 2) J. są przepisy prawne regulujące wpływ ogłoszenia upadłości dłużnika dla toczących się sądowych postępowań cywilnych, zarówno dotyczących masy upadłości upadłego, jak i tych, które masy upadłości nie dotyczą?
- 3) J. przepisy prawne mają zastosowanie do składu masy upadłości, w tym przepisy regulujące kwestie tego, czy zobowiązania majątkowe niepieniężne zmieniają się z dniem ogłoszenia upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika na zobowiązania pieniężne i z tym dniem stają się płatne, chociażby termin ich wykonania jeszcze nie nastąpił?
- 4) J. są przepisy prawne regulujące kwestię tego, czy orzeczenie sądu o ogłoszeniu upadłości jest natychmiast wykonalne, czy też jest skuteczne dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia?
- 5) J. są przepisy prawne regulujące datę ogłoszenia upadłości?
- 6) J. są przepisy prawne regulujące chwilę lub porę ogłoszenia upadłości?

7) J. są przepisy prawa regulujące skutki prawne zakończenia postępowania upadłościowego dla toczącego się sądowego postępowania cywilnego dotyczącego masy upadłości, jak również dla postępowań, które masy upadłości nie dotyczą.

(tłumaczenie załączone w aktach)

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Niewątpliwym jest, że w przedmiotowej sprawie znajduje zastosowanie regulacja zawarta w art. 15 w zw. z art. 4 ust. 2 lit. f in fine rozporządzenia Rady Wspólnot (...) nr (...) z dnia 29 maja 2000r. (Dz. U. UE L00.160.1) w sprawie postępowania upadłościowego.

Stosownie do art. 15 cytowanego rozporządzenia Rady (WE), wpływ postępowania upadłościowego na już toczące się postępowanie dotyczące przedmiotu albo prawa wchodzącego w skład masy upadłości podlega wyłącznie prawu Państwa Członkowskiego, w którym toczy się postępowanie, czyli w przedmiotowej sprawie – prawu polskiemu.

Przepis ten pozostaje w związku z regulacją zawartą w art. 4 ust. 2 lit. f in fine rozporządzenia, według którego prawo państwa wszczęcia postępowania, które zasadniczo reguluje skutki wszczęcia postępowania na środki dochodzenia praw przez poszczególnych wierzycieli, nie stosuje się do już toczących się postępowań. Do postępowań tych, zgodnie z art. 15 stosuje się prawo państwa członkowskiego, w którym toczy się postępowanie. Czyli cyt. przepis dotyczy wpływu ogłoszenia upadłości na toczące się postępowania dotyczące przedmiotu lub prawa wchodzącego w skład masy upadłości. Zgodnie z tym przepisem wpływ ten ocenia się wyłącznie na podstawie prawa państwa członkowskiego, w którym toczy się postępowanie.

Zakres zastosowania art. 15 odnosi się tylko do postępowań dotyczących przedmiotu lub prawa wchodzącego do masy upadłości, prowadzonych w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej. Dotyczy on postępowań, w których upadły jest stroną, przy czym nie ma znaczenia, czy jest on stroną czynną (powodem), czy bierną (pozwany), istotne jest, aby postępowania te dotyczyły przedmiotu lub prawa wchodzącego w skład masy upadłości (por. Feliks Zedler, Komentarz do art. 15 rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego, Lex/el 2011).

Postępowanie w niniejszej sprawie zostało wszczęte w dniu 28 września 2012 r. (data wniesienia pozwu), a więc przed ogłoszeniem upadłości strony powodowej postanowieniem sądu holenderskiego z dnia 28 lutego 2013r.

Natomiast skarżony obecnie przez obie strony wyrok Sądu Okręgowego został wydany w dniu 27 maja 2013r., czyli już po ogłoszeniu upadłości strony powodowej i po wyznaczeniu syndyka przez Sąd holenderski.

Z odpowiedzi udzielonych na pytanie Sądu Okręgowego w Warszawie wynika, że zgodnie z prawem upadłościowym holenderskim, gdy zostanie ogłoszona upadłość dłużnika, traci on możliwość dysponowania swoim majątkiem. Zostaje wyznaczony syndyk, który przeprowadza upadłość. Postępowanie toczy się więc pomiędzy wierzycielem i tym, który podważa to roszczenie, to znaczy między syndykiem i wierzycielem (por. SN 16 stycznia 1981, O.. Hol. (...)). Upadłość obejmuje cały majątek dłużnika w chwili ogłoszenia upadłości, jak również to, co w czasie upadłości nabył. Określenie „majątek” należy rozumieć jak najszerzej. Pod pojęciem „majątek” w rozumieniu art. 20 prawa upadłościowego holenderskiego zalicza się także (oprócz innych składników) prowadzoną przez osobę upadłą firmę handlową lub przedsiębiorstwo wraz ze wszystkim tym, co do niego należy (SN 27 sierpnia 1937, O.. Hol. (...), SN 8 czerwca 1973, O.. Hol. (...)). Stosownie do prawa holenderskiego ogłoszenie upadłości jest wykonalne z góry. Dla zagwarantowania celów upadłości, holenderska ustawa upadłościowa stanowi, że dłużnik poczynając od dnia ogłoszenia upadłości traci zarząd i dysponowanie swoim majątkiem (artykuł 23). Uprawnienia te przechodzą na syndyka (artykuł 68). Utrata zdolności zarządzania i dysponowania majątkiem przez upadłego rozpoczyna się z początkiem dnia, w którym zostaje ogłoszona upadłość. Masa upadłości znajduje się z mocy prawa w stanie niewypłacalności (artykuł 73), to jest początek fazy egzekucyjnej postępowania upadłościowego, albo likwidacji. Tylko syndyk masy upadłości może wnosić roszczenia lub je kontynuować, natomiast jeżeli są wnoszone lub kontynuowane przez upadłego, to zapadłe orzeczenia

nie mają mocy prawej wobec masy upadłości (art. 25). Jeżeli roszczenie prawne wniesione przeciwko dłużnikowi będzie zawisłe podczas ogłoszenia upadłości, to powód jest uprawniony do wnioskowania o zawieszenie postępowania, by dać możliwość w wyznaczonym przez sędziego terminie do wezwania syndyka do sprawy. S. na rozprawie syndyk przejmuje postępowanie a upadły zostaje z mocy prawa z niej wyłączony z postępowania (art. 28).

Jak wynika z treści powyższych odpowiedzi, zgodnie z prawem upadłościowym holenderskim od daty ogłoszenia orzeczenia Sądu holenderskiego o upadłości powodowej Spółki, tj. od 28 lutego 2013r. tylko syndyk masy upadłości, którym został wyznaczony pan W.J.P. J. może reprezentować upadłego. Natomiast do toczącego się postępowania w przedmiotowej sprawie, stosownie do wyżej przedstawionych uwag, z mocy art. 15 w zw. z art. 4 ust. 2 lit. f in fine rozporządzenia Rady Wspólnot (...) nr (...) z dnia 29 maja 2000r. (Dz. U. UE L00.160.1) w sprawie postępowania upadłościowego, wpływ postępowania upadłościowego holenderskiego na już toczące się postępowanie dotyczące przedmiotu albo prawa wchodzącego w skład masy upadłości podlega wyłącznie prawu Państwa Członkowskiego, w którym toczy się postępowanie, czyli w przedmiotowej sprawie – prawu polskiemu.

Nadto, jak wynika z dokumentu w postaci wpisu w wyciągu z rejestru handlowego Izby Gospodarczej w Holandii (odpowiednik polskiego KRS-u), „zakład (czyli powodowa Spółka – wyjaśnienie dodane przez Sąd Apelacyjny) w następstwie upadłości został zlikwidowany począwszy od dnia 18.02.2013.” (k. 989), a „Spółka zamknięta” (k. 990), czyli ogłoszona przez Sąd holenderski upadłość powodowej Spółki to upadłość likwidacyjna.

W tej sytuacji, zgodnie z art. 174 §1 pkt 4 k.p.c. ogłoszenie upadłości likwidacyjnej powodowej Spółki skutkuje obligatoryjnym zawieszeniem postępowania przez Sąd z urzędu ze skutkiem od chwili ogłoszenia upadłości (art. 174 § 2 k.p.c.). Nadto, ponieważ upadłość powodowej Spółki została ogłoszona przez Sąd holenderski przed wydaniem przez Sąd Okręgowy w Łodzi zaskarżonego wyroku, wyrok ten podlega uchyleniu przez Sąd z urzędu (art. 174 § 2 zd. 2 k.p.c.), a postępowanie może się toczyć dopiero po wezwaniu syndyka do wzięcia udziału w sprawie.

Z treści pełnomocnictwa udzielonego przez syndyka masy upadłości powodowej Spółki z datą 17 września 2014r. (k. 1003), wynika w sposób nie budzący wątpliwości, że syndyk ten zadeklarował, że wstępuje do przedmiotowej sprawy w miejsce upadłej Spółki i jednocześnie potwierdza wszystkie czynności dokonane przez dotychczasowych pełnomocników w przedmiotowej sprawie (czyli także te po ogłoszeniu upadłości – uwaga S.A.), dlatego nie istniała potrzeba zawiadamiania syndyka o toczącym się postępowaniu celem umożliwienia mu wstąpienia do przedmiotowej sprawy (art. 174 § 3 k.p.c.), albowiem syndyk sam już tego rodzaju oświadczenie złożył, czego dowodem jest treść przedstawionego pełnomocnictwa. W tej sytuacji Sąd Apelacyjny na rozprawie w dniu 20 marca 2015r. na podstawie art. 174 §1 pkt 4 k.p.c. zawiesił postępowanie a następnie podjął je z udziałem syndyka masy upadłości na podstawie art. 174 §3 k.p.c. (postanowienie k. 1017), natomiast na podstawie art. 174 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.